N^{RO} 17.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu Nayiaśnieyszego CESARZA Imperatora Całey Rossyi.

Z WILNA 28. LISTOPADA ROKU 1797 WE WTOREK

z Wiednia 11. Liſtopada.

Hrabia de Matternich Ambaſsador Cesarza Jmci, odebrawszy inſtrukcye wyiechał na Kongres do *Raſtadu.* Kancellarya *Węgierſka* daiąc imieniem Monarchy wyrok na rozwiązanie pospolitego ruszenia, przydaie, iż wſzyscy dziś powracaiący do domów ſwoich zoſtaią w obowiązku ſtawienia ſię z bronią i bagażami na pierwsze zawołanie. *Margrabia de Gallo* w tych dniach kilku odebrał Kuryerow od Dworu ſwoiego; potwierdza ſię iż w krótce powróci do *Neapolu, Xże d' Enghien* przybył do naszey ſtolicy.

Od *Arcy Xcia Karola* pomyślne wiadomości przychodzą. Woyſka *Auſtryackiei Franzkie* od czasu podpisania pokoiu zachowuią ſię iak naylepiey. Z obu ſtron uczyniono wielorakie urządzenia, ażeby co rychley ulgę przynieść mieszkańcom *Nad-Reńſkim.* Traktat z *Francyą* niedawno zawarty, dotąd ogłoszonym urzędownie nie był; wiadome są iednak onego warunku. Głoszą iż *Arcy Xże Karol* mieszkać będzie w *Wenecyi*: w doſtoyności Generalnego Gubernatora kraiow teraz uſtąpionych *Auſtryackiemu Domowi.* Za dni kilka ſpodziewany ieſt do *Wiednia.*

Jeſt iuż wyznaczona Kommiſsya złożona z Miniſtra ſtanu, ſkarbowego, dwóch Generałow, i kilku Konsyliarzow Nadwornych; obowiązkiem oney ma bydź urządzenie kraiow niegdy *Weneckich* na ſtopień *Auſtryacki*, co do polityki, dochodow, woyſka, i ſprawiedliwości. *Inauguracya* Cesarza Jmci w mieście Rzeplitey ſtołecznym naſtąpi w dzień Nowego roku. *Xże de Ligne* podobno wyznaczony będzie Generalnym onego Kommendantem. Dziś Monarsze prezentowano plan, do którego ſtosownie *Auſtryackie* woyſka będą rozłożone.

50. tyſięcy żołnierza od armii *Włoſkiey* przeydzie do Prowincyi *Weneckich* lądowych; 10. tyſięcy zoſtanie w *Carnioli, Friulu i Gorycii.* 10. tyſięcy w *Dalmacyi.* Zbywaiące od tey liczby regimenta na kantonach ſtaną, lub też powrócą na dawnieysze garnizony; innym iść kazano do granic *Tureckich.* Rozumieliśmy, iż *Dalmacya* będzie przyłączoną do Królestwa *Węgierſkiego*; teraz wiadomo ieſt, iż to nie naſtąpi, ponieważ *Węgrzyni* maią wielorakie przywileie, których *Dalmatom* udzielić nie chciano.

z Londinu 3. Liſtopada z Gazety Hamburſkiey.

Dnia wczorayszego Król Jmć zwykłym obrządkiem zagaił *Parlament W. Britanni.* W mowie ſwoiey doniosł narodowi, iż wſzyſtkie uſiłowania iego względem przywrócenia pokoiu daremne były. Wſpomniał o wielkim i chwalebnym zwycięſtwie które Admirał *Lord Duncan* odniosł nad flottą *Batawow.* Wyraził naoſtatek, iż zwyciężaiący dotąd *Anglicy* żadnych ofiar oszczędzać nie będą dla utrzymania honoru narodowego, zniszczenia zamysłow nieprzyiacielſkich, zabeśpieczenia ſwoiey niepodległości, handlu, ſwobod i Konſtitucyi.

Gdy ſię Izby rozłączyły po oddaleniu ſię Monarchy, zaczęto dawnym zwyczaiem rozbierać mowę Królewſką, *Edwars* w Izbie Niższey, między Parami *Fitzwilliam* i *Lansdowne* podawali ſwoie uwagi względem teraznieyszey woyny, i ſposobow oney ukończenia. W naſtępuiącym N. damy o wſzyſtkim wiadomość obszernieyszą. Naoſtatek uſtały ſpory, a w obu Izbach iednomyślnie przyięto propozycyą powinszowania Królowi Jmci chwalebnego zwycięſtwa nad Hollendrami odnieſionego.

Monarcha gdy ſię na *zwycięzkiey* flotcie znaydował w *Nore* na prożbę Admirała *Duncan*, 180. maytkom wchodzącym do uśmierzonych dawno rozruchow, winę i karę darować raczył. Wczora do *Deal* odwieziono z *Fleſsingi* 31. morſkich żołnierzy, którzy na wzięty okręt *Hollenderſki. Munnikendam* w bitwie 11. Października przeſiadłszy, po rozbiciu onego na brzegach *Zelandyi*, doſtali ſię w niewolę. Papiery kraiowe od niejakiego czasu bez żadney odmiany utrzymnią ſię w iednym ſtopniu.

Flotta *Lorda Bridport* niedawno widziana była pod *Plymonth.* Według liſtow z *Indyi Wschodniey* odebranych, Admirał *Rainier* zabrawszy na flottę dwa *Europeyſkie* regimenta, i kilka półkow woyſk *Azyatyckich Seapoys* zwanych, miał przedſięwziąć wyprawę do *Manilli* i innych wysp *Filippińſkich.* Ponieważ woyſko *Angielſkie* opatrzone ieſt we wſzyſtko iak naylepiey; nieprzyiaciel zaś w tych ſtronach ſłaby, żadney do odporu nie ma gotowości, pewną mamy nadzieię, iż te przedſięwzięcie ſkutek naypomyślnieyszy mieć będzie.

z Paryża 6 Liſtopada z Gazety Berlińſkiey.

Na ſeſſyi tayney Rady 500, Reprezentant *Beitz* z Departamentow *Belgickich*, imieniem Kommiſſyi wyznaczoney do roztrząſania traktatu z *Ceſarzem* zawartego, czynił uwagi nad niektóremi warunkami; te chociaż Kommiſſarzom były mniey przypodobane, jednak radził *Beitz* wſzyſtkie ogułem ratifikować; co też d. 30 Października po krótkich ſporach naſtąpiło; rezolucyą przesłać kazano do Rady *Starszych*; ta na d. 4. t. m. traktat pokoju oſtatecznie ratifikowała.

Reprezentant *Darrac* wniósł niedawno, ażeby w każdey Dekadzie nie więcey nad 5 odtąd było ſeſſyi Prawodawczych; potrzeba rzekł. dłuższego niżeliśmy dotąd mieli czaſu, ażeby w czaſie przyſzłym uſtawy naſze były dojrzalſze, poważnieyſze, ſpokoynieyſze: trzeba ztąd uſunąć intereſſa mniey ważne, które zogiilnym prawodawſtwem związku nie maią. Zgromadzenie Konſtitucyine napisało praw 2481; prawodawcze 2190; Konwencyá 15414. Rady 1139. ogułem praw napisano przez lat 8 22.214.

Przecież do dziś dnia nie mamy księgi praw ciwilnych, leśnych, ſkarbowych, &c. nurzamy ſię w odmęcie praw ciemnych i zawiłych; jedne drugim ſą przeciwne, nie zna ich obywatel: a jednak nazywamy ſię wolnym narodem, jak gdyby wolność bez praw ſtać mogła. Czas jeſt przyiść do porządku, czas przeyrzeć i oczyścić nieźmierną praw naszych księgę, dzieło *fakcyi* koleją niszczących Oyczyznę, z których jedna wywracała, co przez drugą zbudowanego znalazła. Trzeba więc zmnieyſzyć liczbę ſeſſyi prawodawczych, ażeby więcey było czaſu do zaſtanowienia ſię i uwagi. Wniosek ten odeſłano do Kommiſſyi.

Zapewniają, iż *Berthier* powiezie ratifikacyą traktatu do *Włoch*. Odebrawſzy onę Generał *Buonaparte*, jak nayrychley uda ſię do *Raſtadu*. Tym czaſem woyſka *Francuzkie* ſtać będą nieporuſzone, póki nie naſtąpi ugoda między Rzplitą i *Rzeszą Niemiecką*. Przygotowania nawet wojenne nie uſtaną aż do tego czaſu. Chociaż traktat z Ceſarzem przed ratifikacyą bez wiedzy Direktorow zoſtał rozgłoszony; warunki onego w piſmach *Paryzkich* wyrażone, ſą też ſame, jakie czytano później w Zgromadzeniu Prawodawczym.

Z *Marsilli* donoszą, iż głęboka ſpokoyność panuje w tym mieście; jeden ze wſzyſtkich urzędników ciwilnych zoſtał, i obowiązkom zadość uczynił; Generałowie *Pills*, *Grillot*, *Bonn*, i *Laske* na czele 5 tyś. żołnierza zaſtępują niedoſtatek ſędziow municypalnych, &c. Direktoryat zważając, jak wielki zyſk przynoſi narodowi całemu, mianowicie zaś Departamentom Południowym, wielki jarmark w *Beaucaire* z dawna kwitnący, dla Departamentów Północnych, uſtanowił podobny pierwſzemu w mieście *Brukſelli* ze wszelkiemi przywilejami, ſwobodami, &c. nawet dla Cudzoziemcow.

D. 4 Direktoryat przełożył Prawodawcom konieczną potrzebę zaſtanowienia ſię nad intereſſami ſkarbowemi. Rada 500 przyſtąpiła natychmiaſt do roztrząſania podanych projektow. Poſtanowiono, iż na rok Rzpltey 6 wydatki wynoſić będą 616 millionow liwrow, to jeſt Rady narodowe potrzebują 8. Direktoryat 3; Miniſter ſprawiedliwości 7; Wnętrzny 58; Skarbowy 10; Wojenny 351; Morſki 83; Dłużnicy 83; Intereſſa zagraniczne 4; Policya 2; Nieprzewidziane wydatki 15.

W prawdzie Direktoryat domagał ſię 244 millionow, lecz Prawodawcy ſummę zmnieyſzyli, ſtoſując wydatki do przychodow, które według prawa w mieſiącu *Vendemiaire* zapadłego nad 616 millionow nie wynoszą. Negocyacye z Pełnomocnikami *Amerykańſkiemi* zdają ſię zawieszonne. O *Portugallii* nic nie mówią: nic nie ma ukończonego z *Cantonem Berneńſkim* względem oddalenia z kraju *P. Wickham*. Każdy ſię dziś zaſtanawia nad niebeſpieczeńſtwem i trudnością wylądowania do *Anglii*. *Berthier*. *Talleyrand-Perigord*, *Monge*. *Lareveillere* w mowach swoich wylali całą nienawiść ku narodowi nieprzyjacielſkiemu. Pierwszy utrzymuje, iż można wſzyſtkiego dokazać, byleby ukończenie dzieła powierzone było człowiekowi rozsądnemu. Utrzymują niektórzy, iż ſam *Berthier* jako Miniſter Wojenny, do przyſzłey wyprawy sposobić wſzyſtko będzie.

Miniſter Morſki donioſł Kupcom w miaſtach nadmorſkich oſiadłym, że gdy już uſtały domowe zamieszania, zabraniające do tych czas okrętom *Europeyſkim* zawijać do portow *Salty* i *Mazagan* w Państwie *Marokanſkim*; *Muley Soliman* piſał do Konsulow mieſzkających w *Tanger* dozwalając każdemu kupować, przedawać, i handlować bespiecznie w pomienionych miaſtach, nie lękając ſię żadney napaści od Korsarzów.

Przybyło do *Paryża* kilku Poſłańcow *Genueńſkich*, którzy ſię domagają przyłączenia swojey Oyczyzny do *Rzpltey Francuzkiey*. Podpisany niedawno pokoy nie przyniosł żadney odmiany: Poſłowie zagraniczni ſilnie ich żądze wſpierają. Rozeſzła ſię niedawno pogłoſka, iż *Angielſki* kuryer oddał ważne *depesze* Direktoryatowi: pokazało ſię, iż wiadomość zmyśloną była; rząd wyraźnie zaprzeczyć oney rozkazał. Po zaſzłych wielu odmianach, wſzyſtkie dziś Rzpltey ſiły lądowe poddane ſą Generałom *Buonaparte* i *Augereau* nad brzegami *Oceanu* ma ſię zgromadzić 140 tyſięcy żołnierza.

z Madritu 21 Października z Gazety Berlińſkiey.

Oſtatnie liſty z *Cadix* odebrane donoſzą, iż obywatele tego miaſta cieszyli ſię nie długo pokojem: Eſkadra *Angielſka* pod kommendą *Lorda S. Vincent* znagloną była wprawdzie wiatrami do oddalenia ſię od brzegow na głębinę; lecz po kilkodniowym krążeniu zbliżyła ſię do portu; wzywając flottę naszą do bitwy. Ta zaś jeſzcze nie jeſt gotową do

wyſie i potyczki, chociaż Admirał *Maſſaredo* czyni co może, i naygorliwiey nad tym pracuje. Jedyną mamy nadzieję, iż flotta *Francuzka* znaydująca ſię teraz w *Corfou*, wzmocniona okrętami *Weneckiemi*, które bydź mogły przysposobione do żeglugi, wyszedłſzy z *Adryatyckiey* odnogi; jak tylko pokoy z *Cesarzem* pozwoli, uwolni z oblężenia *Cadix*, i morſkiey *Hiszpanów* potędze wolność przywróci.

z Lisbony 14 Października z Gazety Berlinſkiey.

Dnia wczorayszego wyſzła pod żagle fregata *Nympha* od 44 armat, wiozęca do *Londinu* nowego Ambaſſadora, którego Dwór nasz wysyła w zamiarze utwierdzenia ści ſłey przyjaźni tak dawno trwającey między narodem *Portugalſkim* i *Angielſkim*. *Hrabia Pombe* ro Stanu K nsyliarz, Szef Departamentu ſprawiedliwości, ważny ten urząd piaſtuje. Powiadaja. iż gdy osądzono niektóre warunki trakt tu zawartego w *Paryżu* przeciwnemi *Hiszpańſkim* intereſſom; goniec wyſłany do Kawalera *d' Arando* rozkaż odebar i zatrzymać ſie w *Madrycie*, poſłujący zaś u Dworu *Hiszpańſkiego Corvello*, rozmówił ſię z *Xiążęciem Pokoju*.

Skutek odprawioney konferencyi był taki, iż kuryer powrócił do *Lisbony*, a woyſka *Hiszpańſkie* od granic *Portugalſkich* cofnione zoſtały: Zatym w *Lisbonie* zgromadziła ſię po kilkakrotnie *Rada Stanu*, a *Xiążę Pokoju* ogłoſzony *Kuzynem Królowey Imości Portugalſkiey* odebrał jeszcze darem Xięſtwo *Euora et Monte* Przez nadzwyczaynego gońca poſłano jemu na to *Diploma*: regimentom zaś *Portugalſkim* rozkazano ſtaśc na leżach zimowych. *Angielſkie* woyſka dotąd trzymaja twierdze *Carcaes* i *S. Juliana* leżące przy uyściu *Tagu* do morza.

z Mediolanu 30 Października z Gazety Frankfortſkiey.

Generał *Buonaparte* dziś jeſt spodziewany w mieście naszym: Woyſka *Francuzkie* zupełnie uſtępują od rzeki *Isonzo*, część onych zgromadza ſię koło *Wenecyi* i *Vicenza*. Direktoryat *Cisalpińſki* imieniem Rzpltey chcąc dać dowod wdzięczności Generałowi *en Chef armii Włoſkiey*, któremu exiſtencyą swoję jeſt winien, kupić poſtanowił dobra *Montebello*, więcey milliona ſzacowane, u familii *Crevelli*, i jemu ofiarowane. *Montebello* będzie w dziejach pamiętne traktatem zawartym, i negocyacyami z *Auſtryą*, które poprzedziły pokoy w *Udine* podpisany. Mamy nadzieję, iż *Buonaparte* nie wzgardzi ofiarą.

Tenże Generał wydał w *Paſſeriano* proklamacyą treści naſtępującey „Obywatele *Valteliny*, *Chiavenna*, i *Bormio* powſtawszy przeciw związkowi *Grisońſkiemu* ogłoſili ſię niepodległemi w mieſiącu Kwietniu. Rządzący *Rzplitą Grisonow* nie mogąc, przez żadne ſrzodki poddanych do poſłuſzeńſtwa nawrócić, wezwali poſrzednictwa *Rzpltey Francuzkiey*, w osobie Generała kommenderującego we *Włoszech* przez Posła *Planta*. W Sierpniu Generał *en Chef* zważając, w jakiey *anarchii* zoſtaje *Valtelina*, pisał do *Grisonow*, ażeby na dzień Października to przyſłali Deputowanych do traktowania w *Udine*

„Upłynął już dzień wyznaczony; przecie Deputatow *Grisońſkich* nie widać. Nie ma więc wątpliwości, iż wzgardziwszy poſrzednictwem od Rzpltey przyjętym, *związek Grisońſki* sprawę sam u ſiebie już osadził. Zatym Generał *en Chef* imieniem *Rzpltey Francuzkiey*, używając władzy którą jey dali *Grisonowie* i *Valtelina* zapraszając do poſrzedniſtwa, ſtanowi: Obywatelom *Valteliny*, *Chiavenna*, i *Bormio* wolno jeſt przyłączyć ſię do *Rzpltey Cisalpińſkiey*. Stosując ſię do pomienioney proklamacyi Direktoryat *Cisalpińſki* ogłoſił na seſſyi 22 t. m. iż odtąd trzy wyrażone Powiaty, według żądania swojego będą przyłączone do Rzpltey; w czaſie zaś jak naykrótszym przyszlą 8 Deputowanych zaſiadać mających w tymczasowey Kommiſſyi prawodawczey w *Mediolanie*.

z Genui 22 Października z Gazety Berlinſkiey.

Ukończyliśmy przecie wielkie dzieło poprawy naszey konſtytucyi; cała przeyrzanych artikułow odmienionych lub przydanych jeſt 86. Taka będzie liczba reprezentantow w radzie *młodszych*; ſtarszych zaś tylko 40. Wszakże gdybyśmy ſię jeszcze nie ucieszyli owocem długiey pracy, już mówią, iż próżna jeſt; do *Cisalpińſkiey* lub *Francuzkiey* Rzpltey przyłączyć nas mają. Jakoż w rzeczy samey nigdy niepodległość nasze nie była mniey pewną; a Rzplta *Ligurvińſka* dłużey podobno trwać nie będzie niżeli *Cisalpińſka*. Posłaliśmy dwa batalliony woyſka regularnego, każdy od tyſiąca ludzi, do *Tortony* i *Mediolanu*. Wszyſtkim *Genueńczykom* w kraiu nieprzytomnym rząd powracać rozkazał, pod karą zapłacenia podatku 20 od ſta nadzwyczaynego.

ze Włoch 1 Października z Gazety Berlinſkiey.

Generał *Buonaparte* wyjeżdżając z *Udine* do *Mediolanu* wydał proklamacyą do armii *Włoſkiey*, przyznając jey męſtwu przywrócenie pokoju. Woyſka *Francuzkie* wyciągają z kraiu do granic ſwoich; jednakże 30 tyſięcy ma zoſtać we *Włoszech*. Mamy wiadomość iż większa część obywatelow *Weneckich* od *Municypalności* tymczasowey zapytana, oświadczyła chęć przeyścia pod panowanie *Domu Auſtryackiego*.

z Roveredo 30 Października z Gazety Frankfortſkiey.

Donoszą z *Werony*, iż Generał *Auſtryacki* *Margrabia de Chaſteller* przybył do pomienionego miaſta z dwóma Adjutantami: obrał mieszkanie w Pałacu *Giuliani*, i jak mówią, wydał rozkazy do naprawienia fortifika-

cyi zamku ſtarego. Korpus woyſk *Auſtryackich* pod kommendą Generała *Hotze* ſtoi w okolicach miaſta *Villach*. czekając rozkazu poſiadania na rząd. Nowe dzierżawy które ſię doſtał Cesarzowi *Jmści* obszernieyſze ſą daleko, niżeli w początkach rozumiano. Oprócz oſtrowa *Dalmacyi* z wyspami, idą pod berło jego *Wenecya Padwa, Vicenza, Werona, Rovigo, Trevisa, Baſſano, Belluno, Cadore, Udine, Palmanuova.*

z *Ratisbony* 5 *Października z Gazety Frankfortſkiey*

Rano wczora Kommiſſarz *Cesarza Jmści Baron Higgl* odebrał z *Wiednia* ſztafetą dekret długo pożądany w naſtępującey osnowie:

„Deklaracya ułożona w 3 *Collegiach Seymowych Rzeſzy Niemieckiey* oddaną jeſt *Cesarzowi Jmści*. Monarcha z ukontentowaniem w niey czytał patriotyczne wyrazy, połączone z chęcią przyśpieszenia pokoju. Skłonił ſię więc do wydania *inſtrukcyi i plenipotencyi*, którey potrzebowała Deputacya Seymem wyznaczona do dzieła zbawiennego. pierwſza w ſobie zawiera oczpany w *Ratisbonie* umówione, druga zaś przypuſzcza do traktatow Szlachtę w *Niemczech* niepodległą."

„Ma pewną nadzieję *Cesarz Jmść* iż wybrani od *Stanow Deputaci* nie zawiodą ich zaufania: owſzem w imie Oyczyzny, praw krajowych, i Ceſarſkiey władzy zachęca Poſłow Monarcha, ażeby pamiętając na wielkość powołania trwali w nayściſley ſzey jedności z głową *Rzeszy*, utrzymując gorliwie i ſtatecznie interes powſzechny wſpólney Oyczyzny, i z *Cesarzem Jmścią* nierozdzielnie pracowali w otrzymaniu ſprawiedliwego i przyzwoitego pokoju, któryby ſię zaſadził na całości Państwa i Konſtitucyi.

„Do tego zmierzając Monarcha od 18 Lipca nieuſtannie zatrudniał ſię przyśpieſzeniem Kongreſſu. Dziś nie bez uczucia rzetelney pociechy może donieść Seymowi, iż miaſto *Raſtadt* już wſławione w dziejach 18 wieku wybrane jeſt na zjazd walny, który ma ſpokoyność *Niemcom* przywrócić. Chcąc zaś lepiey pokazać *Cesarz Jmść* ſkłonność ſwoję do ugody pożądaney, na mocy prawa, ktore mu daje władzę wykonywania Seymowych uſtaw, rozkazuje, ażeby *Stany Czeſkie* jak nayrychley wyſłały do mieysca pomienionego Pełnomocnikow zaleconych cnotą i przywiązaniem do *Niemieckiey* konſtitucyi, ażeby kongres bez żadney zwłoki mógł bydź zagajonym.

„Z swojey ſtrony *Cesarz Jmść* jako głowa całey *Rzeszy* wyznaczyć raczył Pełnomocnego Miniſtra *Hrabię de Metternich* Kawalera Złotego Runa. Nadatek Monarcha po tylu dowodach Oycowſkiey troſkliwości, daje nadto *Państwa Niemieckiego* zaręczenie Cesarſkiey protekcyi nayſilnieyſzey, o którą był proſzony. Lecz oraz ma sobie za powinność domagać ſię u *Rzeszy* całey, o pomoc, jednomyślność i wſparcie, którey odmówić zabrania węzeł jedności *Niemieckiey*, interes wspólney Oyczyzny, i obowiązek naymilſzy ſtrzeżenia całości Narodu i Konſtitucyi.

z *Berlina* 18. *Liſtopada z Gazety Berlińſkiey.*

Podobało ſię Naywyższey Opatrzności pogrążyć w ſmutku naygłębszym i żałobie familię Królewſką i cały narod, przez śmierć *Króla Jmci Pruſkiego Friderika Wilhelma* 2. który zszedł z tego świata 16. Liſtopada o 9. z rana godzinie, w pałacu ſwoim *Heiligensee w Potsdamie*, maiąc lat 53, mieſiąc 1. dni 22. panowawszy lat 11. i 3 mieſiące. Długa i bolesna choroba skróciła wiek Monarchy w ſamym kwiecie wieku; wydarła go przywiązaniu Naykochańſzey familii, którey był nie tak Panem, iako raczey Oycem nayczulszym; wydarła kochaiącemu wiernie ludowi, który poważać umiał on ty w nim i talenta osobiſte; wſzyſtkim nakoniec współczesnym na których pochwałę pragnął zasłużyć; ci zaś wielbili w *Frideriku Wilhelmie* Króla mądrego, oświeconego, ludzkiego, i wſpaniałomyślnego.

Ten Monarcha trzymać będzie wysoki ſtopień w długim ſzeregu Monarchow naszych, którzy ſię Oyczyźnie przyſłużyli naylepiey. Pod iego rządem chwalebnym *Pruſkie* Państwo do więkſzey niż przedtym przyszło świetności; rozszerzyło granice, a w doſtatki i [illegible] urosło ſzczęśliwość. Protektor oświecony i gorliwy nauk i kunsztow wyzwolonych, kwitnące zoſtawił w Królеſtwie całym. Doświadczenia pełen i waleczny rycerz, nowe laury zbierał na czele woyſk *Pruſkich*, i ſtoletnią onych ſławę utrzymał. Wiele poczynił nowych uſtaw i funduszow pożytecznych, lub potrzebnych; prawie wſzyſtkie dawnieysze polepszył, adminiſtracyą wydoſkonalił.

Zoſtawuie umieraiąc ſtarszemu ſynowi wraz z *Pruſkim* berłem, dokonanie zamiarow prawych i czyſtych, dobroczynnych i patriotycznych; z chwałą do tegoż dokonania przywiązaną. Szczęśliwy Narod, zoſtaiący pod panowaniem Domu takiego, w którym cnoty Królewſkie, i wielkie talenta ſtały ſię dziedzicznemi. *Friderik Wilhelm* 3 wezwany przez Opatrzność Naywyższą, ażeby lud pocieszył tak wielką ſtratą zasmucony, ugruntował oraz potęgę, ſzczęśliwość i chwałę *Pruſkiey* Monarchii, zaczoł panowanie ſwoie pod nayſzczęśliwszym hasłem, otoczony miłością i zaufaniem całego poddańſtwa.

Zawczora o godzinie z rana 11. Król Jmść teraz panuiący udał ſię do *Potsdamu* z Adjutantem ſwoim, Majorem *de Köckeritz*. Generał Lieutenant *Bischoffswerder* przybył do ſtolicy o południu, donosząc familii Królewſkiey o zeyściu Monarchy. Dziſieysza *Królowa Jmść* wraz poiechała do *Monbijou* do Monarchini owdowiałey.

NRO 17.

DODATEK
DO
KURYERA LITEWSKIEGO

Z WILNA 28. LISTOPADA ROKU 1797. WE WTOREK.

Dokończenie z Berlina.

Bramy mieyskie wnet zamknięto według starodawnego zwyczaiu. Po południu *Królowa Jmść* z Xiążętami *Henrykiem* i *Wilhelmem* bracią Monarchy teraźnieyszego, Xiężną dziedziczną *d' Orange* iego siostrą, i Xiążęciem *d' Orange* oney małżonkiem, który z *Drezna* przybył niedawno, udali się do *Potsdamu*. Pół do piątey godziny garnizon *Berliński* wykonał przysięgę wierności Monarsze nowemu. Wczora zaś wieczorem Król Jmść z całą familią powróciwszy do stolicy, do *Monbijou* wyiechał. W nocy ciało zmarłego Monarchy z *Potsdamu* tu zprowadzone, spoczeło w sklepie Katedralnego Kościoła.

z Strasburga 5. Listopada z Gazety Frankfortskiey.

Z *Bazilei* donoszą, iż iak tylko pokoy ogłoszono zawarty między *Cesarzem Jmcią i Rzeplitą Francuzką*, wraz w mieście pomienionym wiele mówić zaczęto o zamianie *Trickthal* i części *Porentru* na Powiat *Vaud* nazwany; utrzymuią nawet, iż ta zamiana przyczyną iest podróży Deputatow *Berneńskich do Paryża*. Major *Szwaycarski Merian*, który został odsądzony za niepilność pod czas attaku przez *Austryakow* mostu pod *Huningue* znowu teraz do służby powrócił. Sławny *Richer Serizi*, d. 3. w *Bazilei* iest aresztowany, i do więzienia zaprowadzony; podobno za naleganiem rządu *Francuzkiego*. Nie wiadomo czyli go zechce wydać *regencya* Republikantom. Jarmark *Bazileyski* idzie bardzo pomyślninie; wielkie tam poczyniono kontrakta.

z Bruxelles 2. Listopada z Gazety Frankfortskiey.

Chociaż woyna lądowa ukończoną iest szczęśliwie, przygowania iednak do nowey Kampanii rozpoczęte nie ustaią. Chce, iak mówią, Direktoryat, mieć ogromną potęgę nad *Renem*, aż negocyace z *Rzeszą Niemiecką* rozpocząć się maiące, koniec wezmą szczęśliwy; chce z drugiey strony grozić *W. Britannii* ukazniąc oney straszne siły. Chwytaia teraz pilnie młodzieńcow do *pierwszey rekwizycyi* należących, i do regimentow odsyłaią.

z Stuttgard 5. Listopada z Gazety Berlińskiey.

Wczora przez miasto nasze przechodził park cięzkiey artilleryi *Austryackiey*. idący z *Tubingen*. Część znaczna woysk *Cesarskich*, ktore do tych czas stały we śrzodku i w stronach górnych *czarnego lasu*, zaczyna opuszczać stanowiska swoie ustępuiąc w głąb *Szwabii*.

z Grunstadt 7. Listopada z Gazety Frankfortskiey.

Wczora w mieście naszym ogłoszony został wyrok Generała *en Chef armii Niemieckiey Augereau*, przykazuiący, ażeby dawna Regencya przywróconą była natychmiast na ten stopień, na ktorym się przed woyną znaydowała. Zatym Konsyliarz *Lenkart* mieszkaiący w *Turckheim* przybył do nas chcąc przystąpić do tego dzieła. Sędziowie pokoiu *Francuzcy*, i inni urzędnicy, obowiązkow swoich zaprzestali; wszystko słowem będzie po dawnemu.

z Colonii 7. Listopada z Gazety Courier du Bas - Rhin.

Tak się zdaie, iż woyska *Francuzkie* w *Niemczech* dziś stoiące po zawartym chyba z *Rzeszą* pokoiu, zupełnie będą ruszone z teraźnieyszego stanowiska; nie będą iedna że tak zkupione iak są teraz, dla ulgi mieszkańcom. Już diwizya *Lemoine* ustąpiła za *Mozę*: więcey ieszcze powroci na brzeg *Renu* lewy; na prawym zostanie naymniey. Armia pólnocna do *Hollandyi* powraca. 3. oney bataliony dni kilka tu zabawiwszy, poydą za drugiemi. Dziś rano wystapiwszy za miasto z całym Sztabem i urzędnikami ciwilnemi, na bliskiey równinie, święciły pamiątkę Generała *en chef Hoche*; tamże *pyramidę* dla niego wystawiono.

Kommissya w *Bonn* tymczasowa iuż zupełnie zarzuciła myśl utworzenia *Rzeplitey Cisrenańskiey* między *Mozą i Renem*. Rewolucyoniстowie nasi widząc się zawiedzionemi w nadzieiach swoich, dziś utrzymuią, iż kray ten będzie do *Francyi* przyłączony. Wszyscy zaś dobrzy obywatele polegaiąc na zaręczoney całości *Rzeszy Niemieckiey*, wyglądaią po chwili przywrócenia rządu dawnego. *Municipalność* nasza niedawno zaleciła, ażeby ka-

żdy urzędnik mieyſki, pod naysroższym ukaraniem nosił kokardę *Francuzką*; wſzyscy zaś w powszechności obywatele wezwani są tylko, ażeby ſię ſtosowali do tego roſkazu. Skutkiem to ieſt wyroku Kommiſsyi w *Bonn*, ktòrym zakazane ieſt noszenie kokardy *Cisrenańſkiey*.

Pytania bardzo ważne: czyli kray nasz będzie przyłączonym do *Francyi*, albo też dawny kształt rządu odzyszcze, zatrudnia dziś wſzyſtkich obywatelow. Kommiſsya pośrzednicza, która zda ſię wiedzieć o ſkrytych rządu zamiarach, bynaymniey z tym ſię nie tai, iż przyłączenie ieſt pewne. Pisała do Kommiſsarza *Francuzkiego*. Y na iego wnieſienie wyrok względem kokardy ogłosiła. Z drugiey zaś ſtrony, *partya* pierwszey przeciwna zbiia oney dowody ukazuiąc wielorakie wypisy z liſtow *Elektora Jmci Colońſkiego*, i innych osob zacnych; ci wyraźnie zapewniaią, iż kraie *Niemieckie* na lewym brzegu *Renu* leżące powrócą pod panowanie Xiążąt ſwoich, a *Rzeszy* całość bez żadnego wyłączenia zachowaną będzie. Rzecz zaś ieſt naypodobnieysza do prawdy, iż obie ſtrony nawzaiem ſiebie uwodzą zbytecznym rzeczy powiększeniem.

z Ekrenbreitſtein 5. *Liſtopada z Gazety Frankfortſkiey.*

Generał *Goullu* Kommenderuiący woyſkiem opasuiąeym twierdzę naszą, oświadczył, iż dziś od niey odſtępuie. Zdarzenie dla nas tym pożądańsze, iż obywatele i handel do tąd bardzo wiele ſzkodował dla przeciętey kommunikacyi.

DONIESIENIE.

Gdy zbliża ſię termin, w którym każdy życzacy ſobie, w Roku naſtępuiącym trzymać Gazety, oznaymić powinien, iakie mieć chce, i Prenumeratę na takowe złożyć: zaczym uwiadamia ſię Wſzyſtkich życzących mieć Gazety Peterzburſkie, w języku Rosſyiſkim, lub Kuryera Litewſkiego, w języku Polſkim, aby adreſowali ſię o takowe, do Expedycyi Gazetney, przy Direkcyi Pocztt Litewſkich w Wilnie będącey, przysyłaiąc Prenumeraty na rok, lub pół-rocze na też Gazetę Peterzburſką, kiedy bez dodatku, na rok Rubli 13. a na pół rocze Rubli 6 i pół: a kiedy z dodatkiem, na rok Rubli 18, a na pół roku Rubli 9, Na Kuryera zaś Litewſkiego należy Prenumeraty na rok złł: 80, czyli Rubli 12, lecz i na pół, lub na czwierć roku abonować ſię wolno, przesyłaiąc w każdym razie należne quantum srebrem. Kto zechce mieć Gazety zagraniczne, udawać ſię ma, mieszkaiący w Gubernii Litewſkiey, do pomienioney Expedycyi Gazetney w Wilnie, lub do naybliższego ſiebie Kantoru Pocztowego; które o wielości należney Prenumeraty uwiadomią, takową przyima, i żądane Gazety Prenumerantom, za uwiadomieniem przez nich, jaka Stacya oſtatnia do nich, regularnie przesyłać będą. Mieszkaiący w ościennych Guberniach Litewſkiey, maią udawać ſię, tak o Gazety zagraniczne, iak o Kuryera Litewſkiego, przesyłaiąc uwiadomienie, jakie Gazety mieć chcą, Nazwisko ſwoie, oraz mieysca, gdzie mieszkaią, przez naybliższy Kantor Pocztowy Gubernii ſwoiey, do teyże Expedycyi Gazetney w Wilnie — Datt w Wilnie dnia 16. 9bra V. S. 1797 Ru.

Jan Frisel Dyrekt. Poczt Litewſkich.

U Sylwetkarza Roksztula z Warszawy przybyłego robią ſię nowo wynalezionym ſposobem na ſzlifowanym ſzkle ſztychowane Sylwetki; i cyfry, do Tabakierek, Pierścieni, i Medalionow, przy tym znayduią ſię w nowym gatunku Angielſkie Ramki, uplata też włosy do Medallionow i pierścieni.

Mieszka na Skopowce w Domie WJP. Lenartowicza pod Nrem 174.